

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
 ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 Кафедра акушерства та гінекології

ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
 «НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В АКУШЕРСТВІ»
 (назва навчальної дисципліни)

підготовки: докторів філософії на III освітньо-науковому рівні
 (назва рівня вищої освіти)

галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»
 (шифр та назва галузі знань)

спеціальності: 222 Медицина

(код та найменування спеціальності)

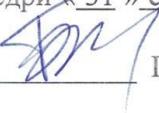
Розробники: д.мед.н., проф. Гладчук І.З., д.мед.н. проф. Маричереда В.Г., д.мед.н. проф. Рожковська Н.М., д.мед.н.проф. Волянська А.Г., к.м.н. доцент Ніточко К.О.

Одеса
 2020

Вступ

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Невідкладні стани в акушерстві» складена на підставі освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з підготовки докторів філософії зі спеціальністю 222 «Медицина» ОНМедУ, затвердженою Вченою радою ОНМедУ від 04.06.2020 року (протокол № 4).

Програму обговорено на засіданні кафедри «31 » серпня 2020 р. (протокол № 1)

Завідувач кафедри, д.мед.н. проф. Гладчук І.З.

Програму ухвалено на засіданні предметно-циклової методичної комісії з хірургічних дисциплін «28 » серпня 2020 р. (протокол № 1).

Голова предметної циклової методичної комісії з хірургічних дисциплін, Завідувач кафедри, д.мед.н., професор Міщенко В.В.

Програму затверджено на засіданні Центральної координаційно-методичної Ради ОНМедУ «16» вересня 2020 р. (протокол №1).

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Невідкладні стани в акушерстві» стосується поглиблого вивчення питань патологічного акушерства, невідкладної допомоги при великих акушерських синдромах, масивних акушерських кровотечах, гіпертензивних розладах, передчасних пологах, кесаревого розтину в різних клінічних ситуаціях, оперативного акушерства, акушерського травматизму, септичних ускладнень, емболії навколоплідними водами з метою ефективного запобігання випадків материнської смертності.

Навчальна дисципліна «Невідкладні стани в акушерстві» складається з 4 кредитів ЄКТС (120 годин): у кожному кредиті по 15 аудиторних годин та 15 годин для самостійної роботи; усього 60 аудиторних годин та 60 годин для самостійної роботи.

Програма вибіркової навчальної дисципліни визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, обсяг, необхідний для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, перелік загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання, та вимоги до контролю якості вищої освіти.

Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Невідкладні стани в акушерстві» є патологічні процеси, пов’язані з акушерськими та гінекологічними ускладненнями (масивні кровотечі, прееклампсія і еклампсія, HELLP-синдром, патологічні та оперативні пологи, передчасне розрідження, кесарів розтин, шок та септичні стани, що є найбільш частими причинами материнської та перинатальної захворюваності і смертності).

Міждисциплінарні зв’язки: базуються на вивчені здобувачами норма-

льної, патологічної та топографічної анатомії, ембріології та гістології, клінічної генетики, нормальній та патологічній фізіології, мікробіології, вірусології та імунології, клінічної фармакології, внутрішньої медицини, хірургічних хвороб, соціальної медицини, економіки та організації охорони здоров'я і передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати набуті знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

1. Мета та завдання вибіркової навчальної дисципліни «Невідкладні стани в акушерстві».

1.1 Метою вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Невідкладні стани в акушерстві» є поглиблення кожним здобувачем теоретичних знань та практичних навичок для самостійної лікарської діяльності для надання вторинної і третинної допомоги в закладах охорони здоров'я при невідкладних станах, що ускладнюють перебіг вагітності, пологів та післяполового періоду, гінекологічну патологію, розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики.

1.2 Основними завданнями вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Невідкладні стани в акушерстві» є:

- 1) набути теоретичні знання і практичні навички щодо діагностики та лікування невідкладних станів під час вагітності і пологів, післяполового періоду, при гінекологічних зазорюваннях,
- 2) здобути поглиблені теоретичні знання і практичні навички з суміжних спеціальностей;
- 3) сформувати професійні навички викладання дисципліни «Невідкладні стани в акушерстві»,
- 4) здобути навички застосування сучасних інформаційних технологій при викладанні акушерства та гінекології,
- 5) оволодіти методами проведення наукового аналізу результатів досліджень з позицій доказової медицини.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти).

Згідно з вимогами освітньо-наукових програм спеціальностей, дисципліна забезпечує набуття аспірантами компетентностей:

- інтегральна:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми, проводити незалежне оригінальне наукове дослідження та здійснювати педагогічну, професійну, дослідницьку та інноваційну діяльність в галузі акушерства та гінекології.

- загальні (ЗК): ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК6, ЗК7

ЗК1. Здатність до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівню.

ЗК2. Вміння працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної добросередовища та авторського права.

ЗК3. Навички до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК5. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність генерувати нові ідеї.

ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК7. Вміння планувати та управлювати часом.

- *спеціальні (фахові, предметні, СК): СК1, СК2, СК3, СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10*

СК1. Глибокі знання і систематичне розуміння предметної області за напрямом та тематикою наукових досліджень у галузі акушерства та гінекології, майбутньої професійної діяльності у сфері вищої медичної освіти.

СК2. Здатність до визначення потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень, формулювати дослідницькі питання, генерувати наукові гіпотези у сфері акушерства та гінекології.

СК3. Здатність розробляти та управлювати науковими проектами у сфері акушерства та гінекології.

СК4. Здатність обирати методи та критерії оцінки досліджуваних феноменів та процесів в галузі невідкладного акушерства відповідно до цілей та завдань наукового проекту.

СК5. Володіння сучасними методами наукового дослідження.

СК6. Здатність проводити коректний аналіз та узагальнення результатів наукового дослідження.

СК7. Здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві.

СК8. Впровадження нових знань (наукових даних) в освітній процес та практику охорони здоров'я в акушерстві та гінекології.

СК9. Оприлюднення результатів наукових досліджень в усній і письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів в акушерстві та гінекології.

СК10. Організовувати та реалізовувати педагогічну діяльність у вищій медичній освіті, керувати науково-педагогічним (науковим) колективом.

Результати навчання (ПРН): ПРН1, ПРН2, ПРН3, ПРН4, ПРН5, ПРН6, ПРН7, ПРН8, ПРН9, ПРН10, ПРН11, ПРН12, ПРН13, ПРН14, ПРН15, ПРН16, ПРН17

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

ПРН1. Застосовувати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування.

ПРН2. Демонструвати знання методології дослідження в цілому і методів

певної сфері наукових інтересів, зокрема.

ПРН3. Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо.

ПРН4. Виявляти невирішені проблеми у предметній галузі акушерства та гінекології та визначати шляхи їх вирішення

ПРН5. Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження в акушерстві та гінекології.

ПРН6. Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних.

ПРН7. Розробляти дизайн та план наукового дослідження, використовуючи відповідні методи дослідження в галузі акушерства та гінекології.

ПРН8. Виконувати та вдосконалювати сучасні методики дослідження при невідкладних станах в акушерстві.

ПРН9. Винаходити нові способи діагностики, лікування та профілактики захворювань та невідкладних станів під час вагітності, пологів та післяполого-вого періоду.

ПРН10. Використовувати результати наукових досліджень в медичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.

ПРН11. Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому.

ПРН12. Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому, відповідно до національних та міжнародних стандартів.

ПРН13. Управляти роботою колективу студентів, колег, міждисциплінарної команди.

ПРН14. Організовувати навчання учасників освітнього процесу при виконанні наукової та освітньої діяльності та впливати на їх соціальний розвиток.

ПРН15. Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його уdosконалення.

ПРН16. Використовувати етичні принципи в роботі з пацієнтами, дотримуватися наукової етики.

ПРН17. Демонструвати академічну добросердість та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів.

Результати навчання для дисципліни.

Аспірант (здобувач) має знати:

- 1) сучасну термінологію та класифікації, діагностику, лікування та профілактику невідкладних станів в акушерській та гінекологічній практиці, а також стану плода і новонародженого,
- 2) основні методи медикаментозного та хірургічного лікування при невідкладних станах в акушерстві та гінекології ,
- 3) сучасні підходи й методи виконання міждисциплінарних наукових досліджень,
- 4) теорію процесу пізнання та технологію педагогічного процесу;

- 5) сучасні досягнення за напрямком наукового дослідження,
- 6) методологію наукового дослідження і представлення його результатів з позицій доказової медицини.

Аспірант (здобувач) має вміти:

- 1) Здійснювати безперервний професійний розвиток як фахівець акушер-гінеколог,
- 2) Проводити критичний аналіз та інтерпретацію даних клінічних, лабораторних, інструментальних, біохімічних, морфологічних досліджень;
- 3) Вчасно здійснювати діагностику невідкладних станів (геморагічний, анафілактичний, септичний шок, тромбоемболія, ДВЗ-синдром, масивні акушерські кровотечі, прееклампсія, еклампсія, дистрес плода)
- 4) Здійснювати ведення патологічної вагітності, пологів і післяпологового періоду, проводити оцінку стану плода і новонародженого,
- 5) Вчасно проводити профілактику, діагностику та лікування ускладнень вагітності (невиношування, передчасні пологи, передчасний розрив плодових оболонок, прееклампсія/еклампсія, акушерські кровотечі, аномалії плацентації, дисфункція плаценти і затримка внутрішньоутробного розвитку плода, багатоплідна вагітність)
- 6) Проводити діагностику, диференційну діагностику і надавати невідкладну допомогу при позаматковій вагітності, внутрішньочеревній кровотечі, симптомах «гострого живота» у жінок,
- 7) Діагностувати причини аномальних маткових кровотеч, призначати необхідне лікування, вирішувати питання планування сім'ї і контрацепції,
- 8) Здійснювати діагностику, диференційну діагностику і лікування септичних ускладнень з позицій доказової медицини,
- 9) Проводити аналіз медичної інформації у сучасних довідниках, наукових та фахових періодичних виданнях;
- 10) Отримувати та інтерпретувати нові наукові факти, що розширяють сферу знань в досліджуваній проблемі

2. Інформаційний обсяг дисципліни: навчальна дисципліна «Невідкладні стани в акушерстві» складається з 4 кредитів ЄКТС (120 годин): у кожному кредиті по 15 аудиторних годин та 15 годин для самостійної роботи; усього 60 аудиторних годин та 60 годин для самостійної роботи.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

Змістовий модуль 1 : Невідкладна допомога при кровотечах в акушерстві та гінекології.

Змістовий модуль 2: Невідкладна допомога при гіпертензивних розладах при вагітності

Змістовий модуль 3: Оперативне акушерство і акушерський травматизм.

Змістовий модуль 4: Невідкладна допомога при септичних станах та емболії навколоплодовими водами.

Модуль 1: Невідкладна допомога при кровотечах в акушерстві та гінекології

1. Теоретичні основи доказової медицини, охорони здоров'я жінки-матері та організація акушерсько-гінекологічної служби в Україні
2. Материнська смертність. Можливості попередження випадків материнської смертності
3. Геморагічний шок в акушерсько-гінекологічній практиці
4. Методи зупинки кровотечі в акушерстві та гінекології
5. ДВЗ-синдром. Корекція коагулопатичних порушень при масивній акушерській кровотечі
6. Прогнозування, профілактика та рання діагностика акушерських кровотеч
7. Акушерські кровотечі до пологів, в пологах та в післяполового періоді
8. Інфузійно-трансфузійна терапія масивної акушерської кровотечі. Гемотрансфузія. Посттрансфузійні ускладнення. Донорство компонентів крові. Корекція анемії.
9. Ектопічна вагітність: алгоритм діагностики та надання допомоги

Модуль 2. Невідкладна допомога при гіпертензивних розладах при вагітності

1. Гіпертензивні розлади під час вагітності. Невідкладна допомога при прееклампсії, еклампсії
2. HELLP-синдром.
3. Тромботична мікроангіопатія

Модуль 3. Оперативне акушерство і акушерський травматизм

1. Акушерський травматизм. Розриви матки
2. Пологи у жінок з рубцем на матці
3. Кесарів розтин у сучасному акушерстві
4. Оперативні вагінальні пологи

Модуль 4. Невідкладна допомога при септичних станах та емболії навколоплодовими водами

1. Сепсис в акушерстві та гінекології. Септичний шок
2. ПРПО в різних термінах вагітності. Хоріонамніоніт
3. Емболія навколоплодними водами

3. Структура навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Семінар. заняття	CPC
Змістовий модуль 1. Невідкладна допомога при кровотечах в акушерстві та гінекології			
1. Теоретичні основи доказової медицини, охорони здоров'я жінки-матері та організація акушерсько-гінекологічної служби в Україні		2	2
2. Материнська смертність. Можливості попередження випадків материнської смертності	2	2	4
3. Геморагічний шок в акушерсько-гінекологічній практиці		4	4
4. Методи зупинки кровотечі в акушерстві та гінекології	2	2	4
5. ДВЗ-синдром. Корекція коагулопатичних порушень при масивній акушерській кровотечі		2	2
6. Прогнозування, профілактика та рання діагностика акушерських кровотеч		2	2

7. Акушерські кровотечі до пологів, в пологах та в післяпологово-му періоді		4	4
8. Інфузійно-трансфузійна терапія масивної акушерської кровотечі. Гемотрансфузія. Посттрансфузійні ускладнення. Донорство компонентів крові. Корекція анемії.		4	4
9. Ектопічна вагітність: алгоритм діагностики та надання допомоги		2	2
<i>Змістовий модуль 2. Невідкладна допомога при гіпертензивних розладах при вагітності</i>			
1. Гіпертензивні розлади під час вагітності. Невідкладна допомога при прееклампсії, еклампсії	2	2	2
2. HELLP-синдром		2	2
3. Тромботична мікроангіопатія		2	2
<i>Змістовий модуль 3. Оперативне акушерство і акушерський травматизм</i>			
1. Акушерський травматизм. Розриви матки		4	4
2. Пологи у жінок з рубцем на матці		2	2
3. Кесарів розтин у сучасному акушерстві	2	2	4
4. Оперативні вагінальні пологи		4	4
<i>Змістовий модуль 4. Невідкладна допомога при септичних станах та емболії навколоплодовими водами</i>			
1. Сепсис в акушерстві та гінекології. Септичний шок		4	4
2. ПРГО в різних термінах вагітності. Хоріонамніоніт		4	4
3. Емболія навколоплодними водами	2	2	4
Разом	10 год	50 год	60 год

Примітка: аудиторне навантаження – 50%, CPC – 50%

4. Теми лекцій та семінарських занять

Тематичний план лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Материнська смертність. Можливості попередження випадків материнської смертності	2
2.	Методи зупинки кровотечі в акушерстві та гінекології	2
3.	Гіпертензивні розлади під час вагітності. Невідкладна допомога при прееклампсії, еклампсії	2
4.	Кесарів розтин у сучасному акушерстві	2
5.	Емболія навколоплодними водами	2
РАЗОМ		10

Тематичний план семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні основи доказової медицини, охорони здоров'я жінки-матері та організація акушерсько-гінекологічної служби в Україні	2
2	Материнська смертність. Можливості попередження випадків материнської смертності	2
3	Геморагічний шок в акушерсько-гінекологічній практиці	4
4	Методи зупинки кровотечі в акушерстві та гінекології	2
5	ДВЗ-синдром. Корекція коагулопатичних порушень при масивній	2

	акушерській кровотечі	
6	Прогнозування, профілактика та рання діагностика акушерських кровотеч	2
7	Акушерські кровотечі до пологів, в пологах та в післяпологовому періоді	4
8	Інфузійно-трансфузійна терапія масивної акушерської кровотечі. Гемотрансфузія. Посттрансфузійні ускладнення. Донорство компонентів крові. Корекція анемії.	4
9	Ектопічна вагітність: алгоритм діагностики та надання допомоги	2
11	Гіпертензивні розлади під час вагітності. Невідкладна допомога при прееклампсії, еклампсії	2
12	HELLP-синдром	2
13	Тромботична мікроангіопатія	2
14	Акушерський травматизм. Розриви матки	4
15	Пологи у жінок з рубцем на матці	2
16	Кесарів розтин у сучасному акушерстві	2
17	Оперативні вагінальні пологи	4
18	Сепсис в акушерстві та гінекології. Септичний шок	4
19	ПРПО в різних термінах вагітності. Хоріонамніоніт	4
20	Емболія навколоплідними водами	2
Разом		50

5. Самостійна робота

Тематичний план самостійної роботи слухача (CPC)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні основи доказової медицини, охорони здоров'я жінки-матері та організація акушерсько-гінекологічної служби в Україні	2
2	Материнська смертність. Можливості попередження випадків материнської смертності	4
3	Геморагічний шок в акушерсько-гінекологічній практиці	4
4	Методи зупинки кровотечі в акушерстві та гінекології	4
5	ДВЗ-синдром. Корекція коагулопатичних порушень при масивній акушерській кровотечі	2
6	Прогнозування, профілактика та рання діагностика акушерських кровотеч	2
7	Акушерські кровотечі до пологів, в пологах та в післяпологовому періоді	4
8	Інфузійно-трансфузійна терапія масивної акушерської кровотечі. Гемотрансфузія. Посттрансфузійні ускладнення. Донорство компонентів крові. Корекція анемії.	4
9	Ектопічна вагітність: алгоритм діагностики та надання допомоги	2
11	Гіпертензивні розлади під час вагітності. Невідкладна допомога при прееклампсії, еклампсії	2
12	HELLP-синдром	2
13	Тромботична мікроангіопатія	2
14	Акушерський травматизм. Розриви матки	4
15	Пологи у жінок з рубцем на матці	2
16	Кесарів розтин у сучасному акушерстві	4
17	Оперативні вагінальні пологи	4

18	Сепсис в акушерстві та гінекології. Септичний шок	4
19	ПРПО в різних термінах вагітності. Хоріонамніоніт	4
20	Емболія навколоплідними водами	4
РАЗОМ		60

6. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуального завдання передбачає:

- оволодіння сучасними методами дослідження в науково-дослідних лабораторіях;
- відпрацювання практичних навичок в симуляційному центрі,
- підготовка до друку навчально-методичного посібника та комплекту тестових завдань за одним з розділів акушерства та гінекології;
- відвідання лекційних та практичних занять зі студентами, які проводять викладачі кафедри

7. Завдання для самостійної роботи

- Підготовка презентацій за темами семінарських занять.

8. Методи навчання

У процесі проведення лекційних та семінарських занять передбачається застосування таких методів навчання:

- за домінуючими засобами навчання: вербалні, наочні;
- складання графічних схем;
- розв'язання ситуаційних задач;
- дискусії з проблемних ситуацій;
- виконання письмових завдань;
- індивідуально-контрольна співбесіда;
- тести контролю знань.

9. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на семінарських заняттях відповідно до сформульованих завдань зожної теми. Навчальна діяльність аспірантів (пошукувачів) контролюється на практичних заняттях під час поточного контролю відповідно до конкретних цілей та під час індивідуальної роботи викладача зі слухачем. При оцінюванні навчальної діяльності перевага надається стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

При засвоенніожної теми за поточну навчальну діяльність слухачу виставляються оцінки за 4-бальною традиційною шкалою.

Рекомендується застосовувати такі засоби діагностики рівня підготовки аспірантів: комп'ютерні тести, розв'язування ситуаційних задач, відпрацювання практичних навичок на тренажерах та симуляційному обладнанні, аналіз і оцінка результатів клініко-лабораторних, біохімічних, біофізичних, інструментальних, цітологічних, гістологічних досліджень.

Оцінювання самостійної роботи:

Оцінювання самостійної роботи слухачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

10. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік отримають аспіранти (пошукувачи), які не мають пропусків лекцій і практичних занять або відпрацювали пропущені аудиторні заняття і мають середній бал не менше, ніж 3,00.

11. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма з дисципліни «Невідкладні стани в акушерстві».
2. Лекції з дисципліни (презентації, відео лекції).
3. Методичні розробки для аспірантів (пошукувачів) для семінарських занять.
4. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь аспірантів.
5. Підручники та навчальні посібники.
6. Наукові роботи професорсько-викладацького складу кафедри та інших дослідників з проблем філософії та методології науки.
7. Збірник тестових завдань; електронний банк тестових завдань, ситуаційні завдання у складі методичних розробок кафедри.
8. Тренажери та симуляційне обладнання по різним розділам курсу.

12. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Адамян Л. В., Артымук Л. В., Белокриницкая Т. Е. и др. Выкидыши в ранние сроки беременности: диагностика и тактика ведения. Клинические рекомендации (протокол лечения). Москва, 2016
2. Акушерство і гінекологія (у 2-х книгах): підручник (Венцівський Б.М., Грищенко В.І., Щербина М.О.)// К.: Медицина, 2020.- 376 с.
3. Акушерство та гінекологія: національне керівництво: у 4 т. / В. М. Запорожан, В. К. Чайка, Л. Б. Маркін та ін.; за ред. В. М. Запорожана. – К.: Медицина, 2013. –Т. 1: Акушерство: національний підручник. – 2013. – 1031 с.: табл., іл.
4. Акушерство и гинекология. Стандарты медицинской помощи / Дементьев А.С., Дементьева И.Ю., Кочетков С.Ю., Чепанова Е.Ю. – Москва: ГЭОТАР -Медиа, 2016. – 992 с.
5. Акушерство і гінекологія (у 4-х томах): національний підручник Запорожан В.М., Татарчук Т.Ф., Гладчук І.З. та ін.; за ред акад. НАМНУкраїни, проф. В.М.Запорожана. – Л.: ВСВ «Медицина», 2014.- 696 с.

6. Венціківський Б. М. Наказ МОЗ України № 782 від 29.12.2005 р. «Про затвердження клінічних протоколів з акушерської та гінекологічної допомоги» / Б. М. Венціківський, О. В. Голяновський, О. В. Грищенко та ін.// Наказ МОЗ України № 782. – 2005. – С. 22 – 26.
7. Гайструк А. Н., Гайструк Н. А., Мороз О. В. Неотложные состояния в акушерстве: Учебник. Под общей редакцией профессора А. Н. Гайструка. – Издание третье. – Винница, 2009. – 576 с.
8. Діагностика та лікування позаматкової вагітності (Клінічні рекомендації Королівського коледжу акушерів та гінекологів, Великобританія, 2016 рік).
9. Камінський В. В., Голяновський О. В., Ткаченко Р. О., Чернов А. В. Масивні акушерські кровотечі / Під ред.. В. В. Камінського. – Київ: РВА «Тріумф», 2010. – 232 с.
10. Макацария А.Д., Червенак Ф.А., Бицадзе В.О. Беременность высокого риска. – М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2015. – 920 с.: ил.
11. Наказ МОЗ № 976 від 27. 12. 2011р. Про затвердження клінічного протоколу з акушерської допомоги «Вагінальні пологи після кесаревого розтину».
12. Наказ МОЗ № 977 від 27. 12. 2011р. Про внесення змін до наказу МОЗ України від 15. 12. 2003 року №582 «Про затвердження клінічних протоколів з акушерської та гінекологічної допомоги». Клінічний протокол з акушерської допомоги «Кесарів розтин».
13. Национальное руководство. Акушерство / Э. К. Айламазян, В. И. Кулаков, В. Е. Радзинский, Г. М. Савельева и др.; под ред. Э. К. Айламазяна, В. И. Кулакова, В. Е. Радзинского, Г. М. Савельевой. – Москва: ГЭОТАР -Медиа, 2015. – 1088 с.: ил., табл.
14. Наказ МОЗ №205 від 24. 03. 2014 р. Про внесення змін до наказів МОЗ України від 29 грудня 2005 року №782 та від 31грудня 2004 року № 676. Клінічний протокол «Акушерські кровотечі».
15. Шифман Е. М., Беломестнов С. Р., Вученович Ю. Д. и др. Неотложная помощь при преэклампсии и ее осложнениях (эклампсия, HELLP-синдром). Клинические рекомендации (протокол лечения). Москва, обновление от 2016 г.
16. Comprehensive Gynecology, 8th Ed. by David M.Gershenson, Gretchen M. Lentz et al. – Elsevier, 2021.
17. Creasy and Resnik's Maternal-Fetal Medicine: Principles and Practice by Robert Resnik, Charles J.Lockwood: Elsevier, 2021.
18. Early pregnancy loss. Queensland Clinical Guidelines. MN17.29-V4-R22 May 2017. – P. 1-39.
19. Di Renzo G. C., L. Cabero Roura, F. Facchinetti et al. GUIDELINES. Preterm Labor and Birth Management: Recommendations from the European Association of Perinatal Medicine. THE JOURNAL OF MATERNAL-FETAL & NEONATAL MEDICINE, 2017.Vol. 30, no. 17, 2011–2030.

20. Surveillance report (exceptional review) 2017 – Preterm labour and birth (2015) NICE guideline NG25. Surveillance report. Published: 9 January 2017, nice.org.uk.
21. WHO recommendations for the prevention and treatment of postpartum haemorrhage. 1.Postpartum hemorrhage – prevention and control. 2.Postpartum hemorrhage – therapy. 3.Obstetric labor complications. 4.Guideline. I.World Health Organization. 2014.
22. WHO recommendations: non-clinical interventions to reduce unnecessary caesarean sections. 2018.
23. WHO recommendation on interventions targeted at women for the reduction of unnecessary caesarean sections. 2018.
24. WHO recommendation on vaginal cleansing with povidone-iodine immediately before caesarean section. 2015.
25. WHO recommendation on administration of prophylactic antibiotics prior to skin incision, rather than intraoperatively after umbilical cord clamping, for caesarean section. 2015.
26. WHO recommendations: drug treatment for severe hypertension in pregnancy. 2018.
27. WHO recommendations: policy of interventionist versus expectant management of severe pre-eclampsia before term. 2018.
28. WHO recommendation: Calcium supplementation during pregnancy for prevention of pre-eclampsia and its complications. 2018
29. WHO recommendations on interventions to improve preterm birth outcomes. WHO 2015. WHO/RHR/15.16 - WHO/MCA 15.02.
30. WHO recommendations for Prevention and Treatment of Pre- Eclampsia and Eclampsia. Geneva: World Health Organization; 2011
31. Williams Obstetrics, 25th Edition by F. Gary Cunningham, Kenneth Leveno, et al.-Mac Grow Hill Education.-2021.
32. Williams Gynecology,4th Edition by Barbara Hoffman, John Schorge et al&.- Mac Grow Hill Education.- 2020
33. World Health Organization. (2018). WHO recommendations Uterotonics for the prevention of postpartum haemorrhage: Web annex 7: Choice of uterotonic agents. World Health Organization. <http://www.who.int/iris/handle/10665/277283>, License: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
34. Practice Bulletin: Prelabor Rupture of Membranes. ACOG. Practice Bulletin. Clinical management guidelines for obstetrician–gynecologists. Number 188, January 2018. OBSTETRICS & GYNECOLOGY, Vol. 131, no. 1: e1 – 14.
35. Practice Bulletin: Premature Rupture of Membranes. ACOG. Practice Bulletin. Women’s health care physicians. Clinical management guidelines for obstetrician–gynecologists. Number 172, October 2016. OBSTETRICS & GYNECOLOGY, Vol. 128, no. 4: e165.
36. Di Renzo GC, Roura LC, Facchinetti F, et al. Guidelines for the management of spontaneous preterm labor: identification of spontaneous preterm labor,

- diagnosis of preterm premature rupture of membranes, and preventive tools for preterm birth. J Matern Fetal Neonatal Med. 2011; 24:659–667.
- 37.Оперативное акушерство Манро Керра / Под общ. ред. М. А. Курцера. Пер. С англ.. П. И. Медведевой. – М.: Рид Элсивер, 2010. – 392 с.: ил.
- 38.Международное руководство по управлению сепсисом и септическим шоком (Surviving Sepsis Campaign: International Guidelines for Management of Sepsis and Septic Shock:2016) http://journals.lww.com/ccmjournal/Fulltext/2017/03000/Surviving_Sepsis_Campaign__International.15.aspx

Допоміжна:

1. Венцківський Б. М. Наказ МОЗ України № 782 від 29.12.2005 р. «Про затвердження клінічних протоколів з акушерської та гінекологічної допомоги» / Б. М. Венцківський, О. В. Голяновський, О. В. Грищенко та ін..// Наказ МОЗ України № 782. – 2005. – С. 22 – 26.
2. Веропотвелян П. Н. Преждевременный разрыв плодных оболочек – инфекционный фактор / П. Н. Веропотвелян, И. В. Гужевская, Н. П. Веропотвелян и др. // Здоровье женщины. – 2013. – № 5 (81). – С. 57 – 64.
3. Веропотвелян П. Н. Преждевременное излитие околоплодных вод при недоношенной беременности – что делать? / П. Н. Веропотвелян, Н. П. Веропотвелян, А. Н. Панасенко и др. // Здоровье женщины. – 2012. – № 1 (67). – С. 99 – 104.
4. Запорожан В.М., Міщенко В.П. Акушерська патологія: атлас, навчальний посібник. - Одеса: Одеський медуніверситет, 2005.- 292 с.
5. Запорожан В.М., Цегельський М.Р. Гінекологічна патологія: атлас, навчальний посібник. - Одеса:Одеський медуніверситет, 2002.
6. Запорожан В.М., Цегельський М.Р., Рожковська Н.М. Акушерство і гінекологія. Підручник: У 2-х т.Одеса: ОНМедУ, 2005.
7. Запорожан В.М. Оперативна гінекологія: навчальний посібник. - Одеса:Одеський медуніверситет,2006.- 292 с.
8. Клінічні аспекти сучасної перинаталогії: навчально-методичний посібник (за ред. Вдовиченко Ю.П.).- К., 2005.
9. Кокрановское руководство: Беременность и роды (под. редакцией Сухих Г.Т. перевод с англ..) – Москва Логосфера - 2010 -409 с.
- 10.Невідкладні стани в акушерстві: навчальний посібник (Венцківський Б.М., Камінський В.В., Грищенко В.І. та ін.).- К.:Золотые ворота, 2010.- 246 с.
- 11.Норвітц Єррол Р., Шордж Джон О. Наглядные акушерство и гинекология (перевод с английского).- М.: ГЭОТАР - МЕД, 2003.-141 с.
- 12.Патологічне акушерство: навчальний посібник (Венцківський Б.М., Камінський В.В., Грищенко В.В. та ін.).- К.: Чайка-Всесвіт, 2009.-300 с.

- 13.Руднов В. А. Сепсис-3: Обновленные ключевые положения, потенциальные проблемы и дальнейшие практические шаги / В. А. Руднов, В. В. Кулабухов // Вестник анестезиологии и реаниматологии. – 2016. - Том 13, № 4. – с. 4 – 11.
- 14.Essential Antenatal, Perinatal and Postpartum Care. WHO EURO, Copenhagen, 2003
- 15.Pregnancy, Childbirth, Postpartum and Newborn Care: A guide for essential practice. WHO, Geneva,2006

14. Інформаційні ресурси

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. <https://www.sciencedirect.com>
4. <https://www.uptodate.com/home>
5. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>
6. <https://www.cochranelibrary.com>
7. https://www.gfmer.ch/Guidelines/Obstetrics_gynecology_guidelinesTemplate.htm